

Byzantsko-slovanská tradícia a kultúra
– kontinuita a diskontinuita –
Juraj Joannikij Bazilovič: *Obraz mníšskeho života*

Dizertačná práca

Mgr. Ľubomíra Wilšinská

V rámci riešenia projektu APVV-14-0029

Latinské písomnosti v kontexte byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku

- latinčina uplatňovaná paralelne s cirkevnou slovančinou v mnohých historiografických i administratívnoprávnych písomnostiach v prostredí cirkvi byzantského obradu na Slovensku
- latinské písomnosti späté s byzantským konfesiónálnym prostredím
- oblasť veľmi zaujímavá, no na Slovensku sa jej venuje len okrajová pozornosť

- 1. Prečo sa latinčina používala v gréckokatolíckom prostredí?
 - 2. Aké je jej miesto a akú mala podobu?
 - zachované písomné pamiatky nám umožnia skúmať používanie literárneho jazyka k vzťahu k ľudovému (národnému) jazyku
 - paralelné používanie latinského jazyka v oficiálnej i historiografickej písomnej spisby
- (Lučkaj, Bazilovič, Bradač, Duchnovič a ďalší)

Predmet a ciele práce

- upriamenie pozornosti na latinské písomnosti späté s byzantsko-slovanským kultúrnym prostredím
- život a dielo významnej autority kresťanskej tradície – Juraja Joannikija Baziloviča (1742 – 1821)
- asketický spis Imago Vitae Monasticae (Cassoviae, 1802)
- interdisciplinárne zameraný výskum s dôrazom na lingvistické hľadisko

Imago Vitae Monasticae

(Cassoviae, 1802)

IMAGO VITÆ MONASTICAE,

AUTHORÆ

R.P. JOANNICIO BASILOVITS,

Ordinis Sancti BASILII Magni,

Proto-Hegumeno, & Venerabilis Monasterii in
Monte Csernek, prope Oppidum Munkáts, ad San-
ctum Nicolaum Hegumeno concinnata.

CASSOVIÆ,

EX TYPOGRAPHIA ELLINGERIANA 1802.

J. J. Bazilovič OSBM ako autor duchovnej tvorby

- mníšsky život a jeho duchovnú úroveň v Mukačevskej eparchii v tom období je možno sledovať z mnohých originálov a opisov mníšskych pravidiel a ustanovení ako aj schematizmov z rokov 1809 – 1812
- pod Bazilovičovým vedením nastal v Mukačevskej eparchii duchovný rozmach baziliánov
- asketické diela určené na formáciu rehoľného kléru zastávajú popri jeho rozsiahlej tvorbe latinských i cirkevnoslovanských spisov k dejinám cirkvi a liturgie taktiež významné miesto

- popri duchovno-teologickom význame upriamiť pozornosť najmä na filologický rozmer diela
- filologické spracovanie textu pamiatky s následným prekladom z latinského do slovenského jazyka
- komplexná lingvistická a štylistická analýza
- charakterizovať jazyk a štýl autora či fenomény, napr. z oblasti terminológie v prostredí dvoch kultúrnych okruhov
- osvetlenie slovanskej mníšskej tradície pod Karpatmi ako dôležitého komponentu byzantsko-slovanskej obradovej tradície a konfesie z pohľadu latinskej literárnej kultúry •

Metodológia

➤ interdisciplinárny aspekt

- historicko-analytická metóda
 - transliterácia a apretácia latinského textu pamiatky
 - záverečné kolacionovanie textu
 - textová analýza
 - interpretácia textu
 - • lingvistická a štylistická analýza textu
-

Štruktúra práce a výsledky výskumu

- I. predmet a ciele práce, teoretické východiská práce, metodológia
- II. latinské písomné pamiatky byzantskej obradovej tradície (k osobnosti a literárnej tvorbe J. J. Baziloviča OSBM; súčasný stav bádania doma a v zahraničí)
- III. *Imago Vitae Monasticae (Cassoviae, 1802)* – historicko-kultúrne a literárne pozadie vzniku písomnej pamiatky; obsahová charakteristika
- IV. štruktúra a analýza textu písomnej pamiatky (úvodná poznámka k prepisu a jazyku diela; pramenné inšpirácie (literárne pramene jednotlivých autorov, ekumenické koncily a miestne cirkevné synody, Sväté písmo; jazyková analýza (ortografia, morfológia, syntax, lexika); stret východnej a západnej teológie v diele na teologických a jazykových príkladoch
- V. preklad spisu s paralelným originálnym latinským textom
- záver; použitá literatúra; prílohy

Prehľad literatúry a súčasný stav bádania

Pramene:

- JOANNICIUS BASILOVITS: *Imago Vitæ Monasticæ. Cassoviae: Ellinger, 1802. 182 s.*
- JOANNICIUS BASILOVITS: *Brevis Notitia Foundationis Theodori Koriatovits olim Ducis de Munkács pro religiosis Ruthenis OSBM in Monte Csernek ad Munkács a. MCCCLX facte, exhibens seriem Episcoporum graeco-catholicorum Munkácsiensium, I. Cassoviae: Ellinger, 1799. 139 s.*
- SVORAD ZAVARSKÝ – PETER ŽEŇUCH (eds.): *Іоанникій Базиловичъ: ТОЛКОВАНІЄ Священныя Літургіи Новаго Закона истинныя Безкровныя Жертвы / Joannicius Bazilovits: EXPLICATIO Sacrae Liturgiae Novae Legis veri Incruenti Sacrificii. Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae. Vol. III. Bratislava – Roma, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV – Pontificio Istituto Orientale – Slovenský komitét slavistov – Spolok sv. Cyrila a Metoda, 2009. 546 s.*

- MILAN LACH: *Il contributo di Giorgio Giovanniccio Bazilovič OSBM alla formazione monastica dei Basiliani dell'eparchia di Mukačevo (1789-1821)*. Košice: Dobrá kniha, 2010. 269 s.
- d'alší autori:
ПЕКАР, А., ПРОНИН, В., ТИХІЙ, Ф. КРАЛИЦКИЙ, А., LEHOCZKY, T., SZINNYEI, J., ШЕВЧЕНКО – САВЧИНСЬКА, Л., LUNTEROVÁ, B., VASIĽ, C., *etc.*

Pramene z Migneovej databázy *Patrologia Graeca* a *Patrologia Latina*:

- AURELIUS AUGUSTINUS: *Opera omnia. Tom. IV. Enarrationes in psalmos*. Parisiis: apud Gaume fratres, 1836. 2422 s. (PL 36)
- BASILIUS MAGNUS: *Constitutiones asceticae*. PG 31, 1321-1428; *De renuntiatione saeculi, seu de abdicatione rerum*. PG 31, 648C-652D; *Epistola XXII. de perfectione vitae monasticae*. PG 32, 287-294; *Regulae brevius tractatae*. PG 31, 1080-1305; *Regulae fusius tractatae*. PG 31, 889-1052.
- IOANNES CASSIANUS: *De coenobiorum institutis Libri XII*. PL 49, 53-476; *Collationes*. PL 49, 477-1328.
- IOANNES CLIMACUS: *Scala paradisi*. PG 88, 633-1164.
- QUINTUS TERTULLIANUS: *De corona militis*. PL 2, 0160-0220.

Slovníky:

- GLARE, P. G. W.: *Oxford Latin Dictionary*. Oxford: At the Clarendon Press, 1968. 2126 s.
- JOUGAN, W. A.: *Słownik kościelny łacińsko-polski*. Miejsce Piastowe: Michalineum, 1948. 659 s.
- SCHÖNBERGER, F. X.: *Neuestes lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches Hand-Lexikon*. Band I-II. Wien und Triest, 1820; Wien, 1842.
- BLAISE, A.: *Lexicon Latinitatis Medii Aevi*. Turnholti: Typographi Brepols, 1975. 970 s.
- DU CANGE et al.: *Glossarium mediæ et infimæ latinitatis*. Niort: L. Favre, 1883-1887.

- KIRSCH, A. F.: *Abundantissimum Cornu Copiae Linguae Latinae et Germanicae Selectum*. Lipsiae: Sumtu Engelharti Beniaminis Svikertii, 1774. 3028 s.
- NOLTE, J. F.: *Lexicon Latinae Linguae Antibarbarum Quadripartitum*. Leipzig und Helmstedt, 1744.
- KREBS, J. P.: *Antibarbarus der lateinischen Sprache*. Nebst Vorbemerkungen über reine Latinität von Dr. J. Ph. Krebs. Vierte Auflage, neu bearbeitet von Dr. F. X. Allgayer. Frankfurt am Main: Christian Winter, 1866.
- GEORGES, K. E.: *Lateinisch-Deutsches und Deutsch-Lateinisches Handwörterbuch*. Leipzig, 1853.
- BARTAL, A.: *Glossarium mediae et infimae latiniatis regni Hungariae*.
 - Lipsiae, 1901. 726 s.

Prínos dizertačnej práce

- interdisciplinárny prístup
- sprístupnenie významného prameňa v podobe prvého kritického prekladu s poznámkovým aparátom z okruhu latinských písomností byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku – prínos k neprebádanej oblasti výskumu – vzťahu latinského jazyka k byzantskej obradovej tradícii
- filologické spracovanie s komentárom ako východisko pre výklad dnes málo jasných reálií
- objasnenie historicko-kultúrnych pohľadov na byzantsko-slovanskú mníšsku tradíciu v Karpatoch
- prínos k poznaniu slovensko-slovansko-latinských kultúrnych a duchovných vzťahov
- práca plne využiteľná v praxi

Ďakujem za pozornosť!